

26 березня 2024 року

Голові Комітету ВРУ з питань правової політики

Маслову Денису Вячеславовичу

k_prav_pol@rada.gov.ua

Пропозиції УАА щодо вдосконалення арбітражного законодавства України

Шановний Денисе Вячеславовичу!

Громадська організація «Українська Арбітражна Асоціація»¹ («УАА») висловлює свою повагу та звертається до Вас з приводу такого.

27-28 березня 2024 року заплановано проведення слухання у Комітеті Верховної Ради України з питань правової політики на тему: «Шляхи до миру: проблематика та перспективи альтернативного вирішення спорів у сучасних умовах».

Українська Арбітражна Асоціація створила Робочу групу з метою розроблення проекту закону про внесення змін до ряду законодавчих актів України у сфері міжнародного арбітражу, які б дозволили усунути прогалини та суперечності, що були виявлені в процесі застосування ЦПК та ГПК в нових редакціях, а також, - імплементувати в українське арбітражне законодавство положення Типового Закону ЮНСІТРАЛ 2006 року, які відображають найкращі світові практики та стандарти з відповідних питань.

Серед найважливіших напрямків Робочою групою УАА виділені наступні:

- Розширення кола спорів, що можуть бути передані на вирішення до міжнародного комерційного арбітражу;
- Приведення тексту Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» у відповідність до Типового закону ЮНСІТРАЛ 1985 року та доповнення його певними положеннями із версії 2006 року (наприклад, щодо виконання судами заходів забезпечення позову, наданими арбітрами, а також щодо форми арбітражної угоди);
- Заповнення прогалин у цивільному процесуальному законодавстві з питань судового контролю та судової підтримки міжнародному арбітражу;
- Усунення прогалин та суперечностей у ЦПК та ГПК, що були виявлені в процесі їх застосування після реформи 2017 року;
- Встановлення для арбітрів таких же гарантій конфіденційності, які вже встановлені для медіаторів та суддів;
- Звільнення від доказування щодо обставин, встановлених резолютивною частиною рішення міжнародного комерційного арбітражу, щодо якого в Україні постановлено судове рішення про визнання та надання дозволу на виконання рішення міжнародного комерційного арбітражу або про відмову в скасуванні такого рішення;
- Заборона позовів до суду, єдиною вимогою яких є визнання арбітражної угоди недійсною, такою, що втратила чинність або не може бути виконана.

¹ Громадська організація «Українська Арбітражна Асоціація» (Зареєстрована Головним управлінням юстиції в м. Києві, за Наказом від 03.09.12, свідоцтво №0124-2012 ГО, є єдиною в Україні професійною громадською організацією, яка об'єднує українських та іноземних фахівців та вчених у сфері міжнародного арбітражу. Чинна редакція Статуту, затвердженого Позачерговими Загальними зборами УАА Протоколом № 4 від 20 грудня 2016 року, доступна за посиланням <https://bit.ly/3uVKyro>.

Загальний коментар УАА щодо запропонованих змін до Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» («Закон про МКА»):

Закон про МКА приймався у 1994 році – на основі Типового Закону ЮНСІТРАЛ «Про зовнішньоторговельний арбітраж» 1985 року («Типовий Закон»). Попри намагання українського законодавця імплементувати положення Типового Закону максимально близько до оригінального тексту, деякі терміни в Законі про МКА не відповідають оригіналу. Це було викликано кількома чинниками.

По-перше, на той час господарські суди України все ще називалися арбітражними, а Закону України «Про третейські суди» ще не було (його прийняли лише у 2004 році).

По-друге, очевидно, що переклад на українську здійснювався з російськомовної версії Типового закону, яка в певних випадках містила некоректний переклад (адже офіційними мовами робочої групи ЮНСІТРАЛ були англійська та французька). Найбільш яскравим прикладом є використання в Законі про МКА терміну «третейський суд» як синонім терміну «арбітраж» або на позначення терміну «arbitral tribunal». Після прийняття Закону «Про третейські суди» український законодавець почав послідовно розділяти терміни «третейський суд» та «міжнародний арбітраж» та похідні від них для розмежування сфер застосування двох законів та пов'язаних з ними процесуальних положень. Відповідно, термінологію Закону про МКА необхідно привести у відповідність з оригінальним текстом Типового Закону.

Крім того, оскільки у 2006 році була прийнята нова редакція Типового Закону, зокрема, змінені його статті 1, 7, 17, 35, до Закону про МКА необхідно також внести зміни з метою імплементації нових положень Типового Закону 2006 року, які відображають найкращі світові практики з врегульованих в них питань.

Загальний коментар УАА щодо змін до ЦПК:

(1) під час проведення процесуальної реформи 2017 року дія деяких положень ЦПК була штучно звужена тільки до третейського розгляду, оскільки, ймовірно, розробники помилково вважали, що фізичні особи не можуть бути стороною міжнародного арбітражу, і, відповідно, від загальних судів не очікується надання сприяння міжнародному арбітражу за участі таких осіб. Ця прогалина має бути усунена, а до ЦПК мають бути додані положення щодо виконання судами арбітражних угод, права сторін передати свій спір на розгляд міжнародного комерційного арбітражу та інше (аналогічні існуючим положенням ГПК).

(2) під час проведення процесуальної реформи 2017 року до ЦПК були включені окремі норми щодо надання судами сприяння міжнародному комерційному арбітражу. І хоча в цілому такі новели були безумовно позитивні, на жаль, ЦПК майже не містив процедурних положень, які б дозволяли використовувати ці нові інструменти. Відповідно, з 2017 року ці норми застосовувались досить рідко, при чому інколи – у спосіб, несумісний з природою міжнародного арбітражу/третейського розгляду. УАА пропонує зібрати всі ці процесуальні інструменти в окремій главі ЦПК та встановити процедуру для їх застосування.

(3) українські суди всіх інстанцій вже в кількох справах застосовували Нью-Йоркську конвенцію до визнання та надання дозволу на виконання рішень надзвичайних арбітрів на території України. Фактично, це означає, що рішення надзвичайних арбітрів/арбітражних трибуналів про вжиття забезпечувальних заходів можуть бути виконані на території України як звичайне остаточне арбітражне рішення у справі. Але такий підхід містить багато ризиків, адже за своєю природою рішення арбітражних трибуналів про забезпечувальні заходи не є остаточними і можуть бути змінені чи скасовані. При цьому використання стандартної процедури для надання дозволу на виконання остаточних арбітражних рішень не дозволяє потім переглянути/змінити/скасувати судове рішення внаслідок зміни/скасування забезпечувальних заходів арбітражним трибуналом, чи, наприклад, внаслідок відмови в позові. Задля заповнення цієї прогалини УАА пропонує встановити спеціальну процедуру в ЦПК для визнання та надання дозволу на виконання забезпечувальних заходів міжнародного комерційного арбітражу, які будуть враховувати положення нових статей 17-1, 17-2 Закону про МКА (розроблених на основі положень Типового Закону 2006).

(4) процедура визнання та надання дозволу на виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу має бути приведена у відповідність до оновлених положень Закону про МКА (змінених відповідно до Типового Закону 2006).

(5) під час процесуальної реформи 2017 року процедуру визнання та надання дозволу на виконання судових та арбітражних рішень розділили. Вітаючи в цілому такий розвиток законодавчого регулювання, УАА пропонує доповнити процедуру визнання та надання дозволу на виконання іноземних судових рішень прогресивними положеннями, вже імплементованими в процедуру

визнання та надання дозволу на виконання рішень міжнародного комерційного арбітражу,- в частині валюти стягнення та стягненні пені/відсотків.

(6) зменшення кількості судових інстанцій у справах, пов'язаних з арбітражем, до двох (компетентний апеляційний суд та Верховний Суд) в результаті процесуальної реформи 2017 року стало однією з найважливіших змін у сфері арбітражу, яка вже принесла колосальний позитивний результат для розвитку дійсно проарбітражної практики українських судів, її суттєвого якісного покращення та помітного зменшення строків розгляду таких справ. Цей підхід дійсно виправдав всі очікування та наблизив Україну до провідних арбітражних юрисдикцій світу, в яких функції судового контролю щодо арбітражу також здійснюють дві судові інстанції (апеляційний суд та Верховний суд) – наприклад, Франції, Швеції. Водночас, оскільки цю категорію справ Верховний Суд розглядає як апеляційна інстанція, справи, пов'язані з арбітражем, не можуть бути передані на вирішення, наприклад, Великої Палати, навіть, коли існують об'єктивні передумови для цього. Тож УАА пропонує передбачити таку можливість у ЦПК. Водночас, для зменшення навантаження на Верховний Суд з цієї категорії справ, УАА пропонує передбачити, що, коли Верховний Суд переглядає справу як суд апеляційної інстанції, він може розглянути справу без повідомлення сторін, якщо характер спірних правовідносин та предмет доказування у такій справі не потребують виклику сторін.

Загальний коментар УАА щодо змін до ГПК:

(1) під час проведення процесуальної реформи 2017 року в ГПК з'явилися норми, які забороняють передавати в міжнародний арбітраж деякі категорії спорів, які раніше були арбітровними. В першу чергу, це стосується позовів у майнових спорах, стороною в яких є боржник, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство, спорах з позовними вимогами до такого боржника та щодо його майна, а також спорів про облік прав на цінні папери. УАА пропонує дозволити (з певними умовами) передавати ці спори в міжнародний арбітраж.

(2) з огляду на запропоновані зміни до ЦПК, необхідно змінити ряд положень ГПК, що містять аналогічні норми.

Ми готові до проведення детальнішого обговорення наших пропозицій і сподіваємось, що спільними зусиллями ми зможемо зробити Україну про-арбітражною юрисдикцією.

Ми ще раз хотіли б висловити свою повагу та вдячність за приділену цьому питанню увагу.

Будемо раді надати коментарі на відповіді на будь які питання.

З повагою,

Олена Перепелинська

Президент Української Арбітражної Асоціації